

Treball de fi de grau

Títol

Autor De

~~XXXXXX~~ Tutor De

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

À

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

La fotografia, una eina contra els tabús a la dona

“El feminisme és la idea radical de que las dones som persones”
(Angela Davis)

Índex

1. Introducció.	05
2. Objectius	06
3. Contextualització.	07
3.1 Història del moviment feminista.	07
3.1.1 Primera onada o feminisme premodern	07
3.1.2 Segona onada o feminisme modern	09
3.1.2.1 El feminisme al socialisme utòpic	09
3.1.2.2 El feminisme al socialisme marxista	10
3.1.2.3 El feminisme anarquista	10
3.1.2.4 Les sufragistes	11
3.1.3 Tercera onada o feminisme contemporani	12
3.1.3.1 Feminisme radical	12
3.1.3.2 El feminisme cultural.	14
3.1.3.3 El feminisme de la diferència.	14
3.1.3.4 Les últimes tendències.	14
4. Tabús femenins actuals.	16
4.1. Definició de tabú	16
4.2 El tabú dels pèls en els cossos femenins	17
4.3 El tabú de la menstruació en els cossos menstruants	19
4.4 El tabú els cossos allunyats dels estàndards de bellesa	21
4.5 El tabú de la masturbació femenina	23
5. Fotògrafs i fotògrafes referents	26
5.1 Fotògrafs que han visualitzat els pèls en els cossos femenins	26
5.1.1 Arvida Bystörm	26
5.1.2 Ben Hopper	27
5.2 Fotògrafs que han visualitzat la regla en els cossos menstruats	29
5.2.1 Jen Lewis	29
5.2.2 Anna Volpi	30
5.2.3 Arvida Bystörm	30
5.2.4 Rupí Kaur	31
5.2.5 No shame	32
5.3 Fotògrafs que han visualitzat la masturbació femenina	33
5.3.1 Albert Pocej	33
5.3.2 Lauren Crow	33
5.3.3 Linda Troeller i Marion Schneider	34
5.3.4 Marcos Alberti	35

5.4 Fotògrafs que han visualitzat els cossos allunyats dels estàndards de bellesa	36
5.4.1 Zinteta	36
5.4.2 Silvana Denker	36
5.4.3 Carey Fruth	37
5.4.4 Laura Dodsworth	38
5.4.5 Kenzie Brenna	39
5.4.6 Jade Beall	40
6. Presentació formal del projecte	41
6.1 Context comunicatiu actual	42
6.2 Pla de difusió	43
6.2.1 Instagram i target	45
7. Creació de l'Instagram	47
7.1 Identitat Corporativa	47
7.1.1 Creació del nom	47
7.1.2 Creació del logotip	49
7.1.3 Creació del símbol	50
7.1.4 Creació de l'imaginotip	51
7.1.5 Selecció de les tipografies corporatives	52
7.1.6 Selecció dels colors corporatius	52
7.2 Creació de la biografia d'Instagram	53
7.3 Metodologia de publicació	55
7.4 Publicació de les imatges	57
8. Creació d'una pàgina web complementària	70
8.1 Les seccions de la web	71
8.1.1 La introducció	71
8.1.2 La presentació	71
8.1.3 El contacte	72
8.1.4 Les fotografies	72
8.1.5 Les entrevistes	73
8.2 El format Smarthphone	74
9. Resultats	75
10. Conclusions	82
11. Bibliografia	83
12. Annexos	85
12.1 Annex I. Entrevista transcrita a Núria López	86
12.2 Annex II. Entrevista transcrita a Eva Espasa	89
12.3 Annex III. Entrevista transcrita a Ben Hopper	95
12.4 Annex IV. Entrevista transcrita a Anna Volpi	98

1. Introducció

Ja són molts els ciutadans que coincideixen amb l'escriptora feminista Victoria Camps ¹ i afirmen que el segle XXI serà el segle de les dones. Actualment, sembla que bona part de la societat està disposada a parlar i a escoltar sobre temes relacionats amb les desigualtats de gènere. Cada vegada són més visibles els col·lectius feministes i les seves reivindicacions, a les quals s'hi han sumats moltes professionals de tots els àmbits per a denunciar públicament les discriminacions i desigualtats que pateixen i fer una crida a la defensa dels drets de la dona.

A més, aquest any 2018 a Espanya, el moviment feminista ha estat el gran protagonista de dos dates específiques, el 8 de Març i el dia que es va conèixer la sentència del cas de la Manada. Durant aquests dos dies es van organitzar grans mobilitzacions, algunes espontànies convocades mitjançant les xarxes socials, a moltes ciutats espanyoles, per a reivindicar la igualtat de gènere i demanar justícia per a les víctimes de violència masclista.

I és que les xarxes socials, al contrari que els mitjans de comunicació tradicional, han esdevingut els instruments principals de divulgació de missatges feministes. Les xarxes socials han potenciat una difusió ràpida i efectiva que ha despertat opinions de tota mena, i d'aquesta manera, s'ha aconseguit generar debat i posar el feminisme en un dels primers punts de l'ordre del dia social.

Així doncs, en un moment on sembla que gran part de la societat té una opinió al respecte, m'ha semblat interessant dedicar el meu Treball de Fi de Grau a aprendre més sobre el moviment feminista i esbrinar que pot aportar l'audiovisual a aquest.

Tot i així, aquest no va ser el primer tema plantejat. Durant el primer semestre vaig voler realitzar un Treball de Fi de Grau centrat en la subjectivitat de les fotonotícies en el tractament de l'independentisme a Catalunya. No obstant, al cursar una assignatura anomenada *Teoria i tècnica de la Fotografia* vaig canviar d'opinió. El projecte final de l'assignatura esmentada era un reportatge lliure sobre un tema que fos del meu interès.

En el barri on jo visc, a les Corts, hi ha format un col·lectiu feminista anomenat Cortsenques Dissidents. Les membres del col·lectiu feminista un dia van venir a fer una formació sobre protocol feminista a l'esplai on sóc monitora. El tema em va semblar molt interessant i em vaig començar a plantejar diverses qüestions. Aleshores, se'm va acudir que fer un fotoreportatge que poses de manifest algunes realitats femenines que es mantenen ocultes, és a dir, tabús dirigits a les dones amb els que la societat hi conviu, com per exemple, la masturbació femenina, la regla, els pèls en els cossos femenins, podria ser quelcom interessant. Durant el

¹ Camps, V. (2013), *El siglo de las mujeres*, Catedra, Madrid, 12 de febrero.

projecte, quan ja havia fotografiat unes quantes companyes, vaig pensar que era un tema prou extens i interessant per aprofundir-hi més. Així doncs, vaig canviar el tema del treball de l'assignatura de fotografia i vaig escollir investigar mitjançant el Treball de Fi de Grau, com la fotografia podia ser una eina contra els tabús a les dones.

2. Objectius

Contextualitzar la història del moviment feminista i de les seves reivindicacions.

Recalcar amb quins tabús conviu la dona en el seu dia a dia i esbrinar a què són deguts.

Aprendre quin paper pot tenir la fotografia com a eina per fer visibles els actuals tabús.

Investigar quines són les millors maneres de difondre un projecte fotogràfic de caràcter feminista.

Crear una plataforma de divulgació de fotografies feministes, ja que la fotografia pot ser una eina de comunicació molt directe i efectiva i pot ajudar a trencar amb els tabús apressos.

Treballar per aconseguir una igualtat de gènere real.

3. Contextualització

Per començar a assolir els objectius marcats en el treball s'haurà d'identificar en quina situació es troben les dones actualment i per fer-ho, és important saber quin ha estat el seu paper en la història, perquè s'ha lluitat, quins canvis s'han generat i com s'han aconseguit.

3.1 Història del moviment feminista

Segons diversos autors i autores el feminisme ha existit sempre, aquests defensen que el feminisme apareix quan les dones, individualment o col·lectivament, es queixen de la seva injusta situació i reivindiquen un canvi, una vida millor. No obstant, la majoria dels historiadors i filòsofs, aborden el feminisme d'una forma més específica: tracten els diferents moments històrics en què les dones han arribat a crear, tant en la teoria com en la pràctica, un conjunt coherent de reivindicacions i s'han organitzat per aconseguir-les, conscients de l'existència d'una discriminació per qüestions de gènere.

El recorregut per la història del moviment feminista es pot dividir de diverses maneres, hi ha qui separa els diferents moments en tres onades feministes, però, també existeixen autors que ho anomenen de la següent manera: feminisme premodern, feminisme modern i feminisme contemporani. Tot i la diferencia de noms, els autors i autores es refereixen a tres grans blocs històrics: les primeres manifestacions feministes, el feminisme sufragista i el feminisme dels anys seixanta i setanta juntament amb les últimes tendències. Així doncs, a continuació es farà una divisió de les tres etapes del feminisme i s'aprofundirà en cada una d'elles.

3.1.1 Primera onada o feminisme premodern

La primera onada feminista o feminisme premodern s'estén des de l'època de la Il·lustració fins a mitjans del segle XIX. La Il·lustració o l'Època de les llums és un moment històric on apareixen, per primera vegada, pensaments que defensen la igualtat entre els homes, el dret a la llibertat i al coneixement, és un moment on la raó passa a tenir un paper molt important entre les classes burgeses i es comença a qüestionar el poder dels monarques i de l'aristocràcia, fet que desembocarà en les revolucions liberals: l'anglesa, la francesa i l'americana. No obstant, en aquesta època de canvis i demandes de vida més justa, a alguns dels autors i pensadors del moment, com per exemple Rousseau, se'ls hi oblida pensar en les condicions de vida d'una gran part de la societat. Dit d'una altra manera, es parla poc dels drets de les dones. Així doncs, aquest fet i les idees il·lustrades impulsen a les dones a ser elles mateixes qui aixequin la veu per a demanar, de la mateixa manera que els homes, millores en les seves situacions. El debat se centra, principalment, en la igualtat de la intel·ligència i la reivindicació de l'educació per a les dones.

Una de les autores més importants d'aquesta etapa és la Mary Wollstonecraft, escriptora, filosofa i activista. La seva obra més important va ser *Vindicació dels drets de la dona* on s'argumenta que les dones són éssers

humans que mereixen els mateixos drets fonamentals que els homes, i en particular reclama el seu accés a l'educació, ja que a ella se li va negar i va haver d'aprendre a llegir i a escriure de manera autodidàctica. Mary Wollstonecraft és considerada la mare de la filosofia feminista, a més, com a curiositat, també és la mare de Mary Shelley l'autora de Frankenstein.

Un altre autor clau és Poullain de la Barre qui va escriure una obra titulada *De la igualtat dels dos sexes* on defensa que el tracte desigual que patien les dones de la seva època no tenia cap fonament natural sinó que procedia d'un prejudici cultural.

Per acabar si busquem una de les pensadores més crítiques amb la societat d'aquells temps, no només en matèria de gènere sinó que també amb l'esclavitud i la pobresa trobem a Olympe de Gouges qui va redactar la *Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana*, calcada sobre la *Declaració de Drets de l'Home i del Ciutadà* de 1789, en la qual afirmava la igualtat dels drets de tots dos sexes. Gouges creia que la revolució francesa s'havia oblidat de les dones en el seu projecte igualitari i alliberador, per tant defensava la igualtat entre l'home i la dona en tots els aspectes de la vida pública i privada, incloent-hi la igualtat amb l'home al dret a vot, a l'accés al treball públic, a parlar en públic de temes polítics, a accedir a la vida política, a posseir i controlar propietats, a formar part de l'exèrcit, fins i tot, a la igualtat fiscal, així com el dret a l'educació i a la igualtat de poder en l'àmbit familiar i eclesiàstic. Olympe de Gouges va morir guillotinata, però abans va escriure:

“Si la dona pot pujar al cadafal, també se li hauria de reconèixer el dret de poder pujar a la Tribuna.”²

L'any 1789 unes ciutadanes van presentar a l'Assemblea francesa el seu *Quadern de reformes*, que incloïa demandes polítiques com, el dret al vot, la reforma de la institució del matrimoni i la custòdia dels fills, a més de l'accés a la instrucció.

Gràcies a totes les reflexions, textos i accions, els drets de la dona van començar a estar presents en les tribunes polítiques i intel·lectuals fins a l'aparició de l'imperi Napoleònic.

Napoleó, el 1804, va dictar unes lleis discriminatòries on les dones eren considerades menors d'edat, és a dir, estaven sota el control de pares, marits i, fins i tot, fills. També es van fixar delictes específics com l'adulteri o l'avortament i es va excloure a les dones dels trams educatius mitjans i superiors, ja que l'espai natural de les dones havia de ser la llar. Així doncs, encara que en la Revolució Francesa les dones van prendre clara consciència de pertinença a un col·lectiu oprimat, aquesta va suposar una derrota pel feminisme i les dones que havien tingut rellevància en la participació política van compartir el mateix final: la guillotina o l'exili. La

² MAZANERA. L, "Olympe de Gouges. La cronista maldita de la Revolució Francesa", El Viejo Topo, 2010.

República no estava disposada a reconèixer una altra funció a les dones que la que no fos de mares i esposes. D'aquesta manera, sense ciutadania i fora del sistema educatiu, les dones van quedar fora de l'àmbit dels drets i béns liberals. Per aquest motiu, els objectius principals de la següent generació van ser l'assoliment del vot i l'entrada en les institucions d'alta educació.

3.1.2 Segona onada o feminisme modern

Després de la desestimació de les propostes feministes en la II·lustració, els moviments feministes van tornar a tenir ressò durant l'època de la Industrialització, al segle XIX.

La industrialització va iniciar una nova època: nous conreus, noves maquinàries, noves maneres de treballar... Al principi es va arribar a pensar que es podrien assolir unes condicions de vida favorables per a tothom, però, aquestes esperances ràpidament es van enfrontar amb la realitat. El nou mercat generava riquesa, però aquesta quedava totalment al marge del proletariat i, lògicament, de les dones proletàries. La situació de degradació i misèria que es patia es va convertir en un brou de cultiu de noves teories socials i econòmiques que van donar lloc als moviments socials del segle XIX.

Així doncs, la Revolució Industrial, les democràcies censatàries i l'aparició del capitalisme van generar uns canvis profunds en l'estructura social que va donar lloc al socialisme i l'anarquisme, on el feminisme va prendre gran importància.

3.1.2.1 El feminisme al socialisme utòpic

El socialisme com a corrent de pensament sempre ha tingut en compte la situació de les dones a l'hora d'analitzar la societat i projectar el futur. Això no vol dir que el socialisme sigui necessàriament feminista, sinó que en el segle XIX començava a resultar difícil abanderar projectes igualitaris sense tenir en compte a la meitat de la humanitat. Potser l'aportació més específica del socialisme resideixi en la gran importància que concedien a la transformació de la institució familiar: condemnaven la doble moral i consideraven el celibat i la prohibició del divorci mesures repressores causants d'injustícia i d'infelicitat.

Flora Tristán va ser una de les pensadores més importants en tema de gènere i socialisme d'aquella època, va escriure una obra anomenada *Unió obrera* (1843) on dedica un capítol a exposar la situació de la dona.

“Totes les desgràcies del món provenen de l'oblit i el després que fins avui s'ha fet dels drets naturals i imprescriptibles de la dona³.”

Flora creia que l'educació de les dones era crucial pel progrés de la classe obrera, ja que argumentava que les dones tenien molta influència en la vida dels obrers, això sí, com a mares, esposes o filles.

³ Tristán, F. *Unión obrera*, Fontamara, Barcelona 1977, p. 125.

3.1.2.2 El feminisme al socialisme marxista

El socialisme marxista de mitjans del segle XIX també va començar a incorporar la qüestió femenina en la seva teoria general, però es van aportar dues noves idees. La primera pretenia abordar l'origen de la diferenciació entre homes i dones i la marginació d'aquesta. Friedrich Engels en l'*Origen de la família, la propietat privada i l'Estat* (1884) defensa que les desigualtats existents entre els dos sexes no són per raons biològiques sinó per motius socials i, per tant, també són causa de l'aparició de la propietat privada i de la exclusió de la dona de la producció social. La segona idea argumentava que perquè la dona s'emancipés se li havia de retornar el seu lloc en la producció i havia de posseir d'una total llibertat econòmica. Tot i així, Auguste Bebel en la seva obra *La Dona i el Socialisme* anuncia:

*“No cregui que tots els socialistes són emancipadors de la dona; n'hi ha per a qui la dona emancipada és tan antipàtica com el socialisme per als capitalistes”.*⁴

Algunes de les raons per les quals militants marxistes no estaven a favor del retorn a la producció de les dones eren: la quantitat d'avortaments, l'alta mortalitat infantil, l'augment de l'atur masculí i la baixada dels salaris.

A més, les disjuntives de les dones marxistes van continuar quan es van trobar en front de les sufragistes. Les sufragistes eren dones burgeses que lluitaven per a la igualtat de drets entre homes i dones, fent èmfasis en el dret a vot. Les sufragistes posseïen una relativament poderosa infraestructura i missatge molt potent que cridava l'atenció en les obreres i les portava al seu costat, però, les feministes marxistes encara donaven suport a la tesi de què l'emancipació de les dones era impossible dins del capitalisme, a causa de l'explotació laboral, l'atur crònic i la doble jornada. Així doncs, s'entrava amb una contradicció amb les idees de les sufragistes burgeses.

Les dones socialistes es van organitzar dins dels seus propis partits i van crear, tot i que la llei els prohibia afiliar-se a partits, organitzacions femenines. Kollontai, una política comunista russa, va posar en un primer pla teòric la igualtat sexual i va mostrar la interrelació de la dona amb el triomf de la revolució socialista russa

3.1.2.3 El feminisme anarquista

L'anarquisme com a moviment social va comptar amb nombroses dones que van contribuir a la lluita per la igualtat. Una de les idees més recurrents entre les anarquistes era que les dones s'alliberarien gràcies a la seva pròpia força i esforç individual. Així ho va expressar Emma Goldman, qui creia que aconseguir un

⁴ Bebel, A. *La mujer y el socialismo*, Júcar, Madrid 1980, p. 117

treball assalariat no era suficient per a la igualtat si les dones no eren capaces també de vèncer el pes de la ideologia tradicional.

Així doncs, l'èmfasi posat en viure d'acord amb les pròpies conviccions va propiciar autèntiques revolucions en la vida quotidiana de dones que, orgulloses, s'autodesignaven "Dones lliures". Les feministes anarquistes consideraven que la llibertat era el principi de tot, i que les relacions entre els sexes havien de ser absolutament lliures.

La rebel·lió contra la jerarquització, l'autoritat i l'Estat, portava a les dones anarquistes a allunyar-se de les sufragistes, ja que minimitzaven la importància del vot i les reformes institucionals.

3.1.2.4 Les sufragistes

Amb la Industrialització i l'aparició del capitalisme, com ja s'ha dit anteriorment, la societat va canviar, i el paper de les dones també. Les dones proletàries es van endinsar al món laboral, ja que pels patrons de les fàbriques resultaven mà d'obra més barata. Les dones burgeses, en canvi, es van quedar a les cases i van prendre consciència que la seva posició era de propietat legal del seu marit o pare. Davant d'aquest fet, les dones de classe mitjana i alta es van començar a organitzar per tal d'assolir la igualtat de gènere. Tot i ser dones de classe alta defensaven que la seva lluita era interclassista, ja que consideraven que totes les dones patien discriminacions pel fet de ser dones. Les seves demandes i objectius eren aconseguir la igualtat en tots els aspectes de la vida quotidiana i lluitaven per a la universalització dels valors liberals i democràtics. Per assolir les seves metes van veure que el dret a vot era una necessitat indispensable per a poder canviar les lleis institucionals.

Als Estats Units, la lluita sufragista va anar molt lligada amb el moviment abolicionista, en contra de l'esclavitud, fet que va ajudar les dones a organitzar-se i també a fer una comparació de la seva situació amb la dels esclaus. Elizabeth Cady Stanton, l'autora de *La Bíblia de les dones*, i Susan B. Anthony, van ser dues de les més significatives sufragistes nord-americanes.

A Europa, Anglaterra va ser el país que va viure més intensament les demandes de les sufragistes. L'any 1866, el diputat i filòsof John Stuart Mill, autor de la *Subjecció de la dona*, va presentar la primera petició a favor del vot femení al Parlament. No obstant els esforços dirigits a convèncer i persuadir als polítics de la legitimitat dels drets polítics de les dones, els seus discursos provocaven burles i indiferència. En conseqüència, el moviment sufragista va optar per accions més radicals. Les sufragistes van ser empresonades, van protagonitzar vagues de fam i alguna va trobar la mort defensant la seva màxima. Robotham, matisa:

*“Les tàctiques militants de la Unió havien nascut de la desesperació, després d'anys de pacient constitucionalisme.”*⁵

⁵ Robotham, S. *La mujer ignorada por la historia*, Debate, Madrid 1980, p.115

Fins després de la Primera Guerra Mundial l'any 1928, les dones angleses no van poder votar en igualtat de condicions.

3.1.3 Tercera onada del feminisme o feminisme contemporani

Durant els anys 40 i 50 molts dels països occidentals van anar acceptant, de mica en mica, les demandes de les sufragistes i es va permetre a les dones participar en les eleccions com a ciutadanes legals. Així doncs, en un món que semblava legalment igualitari les reivindicacions feministes es van aturar a poc a poc, fins a l'aparició d'una jove filosofa, Simone de Beauvoir. Beauvoir va aportar una nova visió de la situació de la dona i va escriure una obra anomenada *El segon sexe*, la qual va despertar noves reivindicacions enfront de les discriminacions que moltes dones patien inconscientment. La teoria principal que sosté Beauvoir en la seva obra és que la dona, o més exactament el que entenem per dona és un producte cultural que ha estat construït socialment. La dona s'ha definit al llarg de la història sempre respecte a l'home: com a mare, esposa, filla, germana... Així doncs, la principal tasca de la dona és reconquistar la seva pròpia identitat específica i des dels seus propis criteris. Moltes de les característiques que presenten les dones no els vénen donades en la seva genètica, sinó de com han estat educades i socialitzades. La frase que resumeix aquesta teoria és:

“No es neix dona: arriba una a ser-ho”⁶

A més, Betty Friedan una teòrica feminista americana va escriure una obra, amb la qual l'autora va ser guardonada amb un premi Pulitzer el 1964, *La mística de la feminitat*. En aquesta obra Friedan va retratar la profunda insatisfacció de les dones americanes amb si mateixes i la seva vida, i la traducció que feien d'aquestes situacions en els seus problemes personals i en diverses patologies destructives, com, alcoholisme, depressió o ansietat. Betty Friedan va contribuir a fundar en 1966 la que ha arribat a ser una de les organitzacions feministes més poderoses dels Estats Units, i sens dubte la màxima representant del feminisme liberal, l'Organització Nacional per a les Dones (NOW). El feminisme liberal es caracteritza per definir la situació de les dones com una de desigualtat, ni una opressió ni una explotació, i per postular la reforma del sistema fins a aconseguir la igualtat entre els sexes. Les liberals van començar definint el problema principal de les dones com la seva exclusió de l'esfera pública, i proposaven reformes relacionades amb la inclusió de les mateixes al mercat laboral. Més endavant, però, van sorgir nous corrents feministes més radicals.

3.1.3.1 Feminisme radical

Els seixanta van ser anys d'intensa agitació política i social. Les contradiccions d'un sistema liberal que es legitimava en la universalitat dels seus principis, però que en realitat s'hi amagava un sistema sexista, racista, classista i imperialista, va motivar a la formació de la Nova Esquerra americana, ideologia propera al moviment

⁶ Beauvoir, S. *El segundo sexo*. Buenos Aires: Siglo Veinte, p. 13

del 68 europeu, i diversos moviments socials com el moviment antiracista, l'estudiantil, el pacifista i, és clar, el feminista, es van activar. De la mateixa manera que va succeir anys enrere amb el cas de les sufragistes, les dones dels anys 60 que es van interessar per l'activisme al costat dels seus companys homes, van prendre consciència de la peculiaritat de la seva opressió. Robin Morgan, periodista, poeta i activista americana, expressa.

“Per tal, com creïem estar ficades en la lluita per construir una nova societat, va anar per a nosaltres un lent despertar i una depriment constatació descobrir que realitzàvem el mateix treball en el moviment que fora d'ell: passant a màquina els discursos dels homes, fent cafè però no política, sent auxiliars dels homes, que la seva política, suposadament, reemplaçaria al vell ordre.”⁷

Un cop les dones activistes havien pres consciència de l'existència de desigualtats, van decidir organitzar-se de manera autònoma, separar-se dels homes i es va crear el *Moviment d'Alliberació de la Dona*. A causa de la gran quantitat de participants de diferents ideologies ràpidament es van crear dos corrents diferenciats: les feministes polítiques i les feministes. Durant els primers anys la majoria se sentia apel·lada pel grup de les feministes polítiques, qui defensaven que l'opressió de les dones estava fortament lligada amb l'existència del capitalisme. Més endavant el grup de les feministes va anar obtinguen ressò i va augmentar el nombre de les seves simpatitzants. Aquest corrent feminista defensa que les desigualtats entre sexes no només vénen donades pel sistema capitalista sinó pel poder que han tingut, i tenen, els homes que creen la realitat des de la seva perspectiva.

L'any 1970, gràcies a les obres *Política Sexual* de Kate Millet, escriptora i educadora americana, i *La dialèctica de la sexualitat* de Shulamith Firestone una activista americana-canadenca, van aparèixer per primera vegada els termes *patriarcat* i *sororitat*.

El patriarcat és definit com a les estructures socials i polítiques on les relacions de poder són desiguals i beneficioses pels homes, dit d'una altra manera, és un sistema de dominació sexual sobre el qual també es construeixen les altres dominacions, sigui per qüestió de raça o de classe. Les feministes radicals van identificar com a centres de dominació patriarcal esferes que fins aleshores havien estat considerats de la vida privada. A elles se'ls hi correspon el mèrit d'haver revolucionat la teoria política posant en dubte i analitzant el poder de les estructures familiars i sexuals. Aquesta nova teoria la van sintetitzar en un eslògan: *Allò personal és polític*. Per altra banda, la sororitat és un terme que ve del llatí, *soror*, *sororis*, que significa germana o relatiu a la germanor. Aquest terme pretén verbalitzar l'esperit de comunitat on s'han d'establir aliances, s'ha de potenciar la confiança, i treballar en equip cap a un objectiu comú, a més, és indispensable deixar enrere les crítiques i els prejudicis entre dones. Així doncs, les feministes radicals van potenciar l'impuls igualitari i antijeràrquic en les seves relacions perquè cap dona estigués per sobre d'una altra, i així es potenciés la tesi de germanor o

⁷ Echols, A. (1989). *Daring to Be Bad. Radical Feminism in America (1967-1975)*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1989, p. 23

sororitat en la qual totes les dones estan unides per una experiència i una lluita comuna.

Una de les aportacions més exitoses de les feministes va ser la creació de grups d'autoconsciència que ajudaven a les dones a reflexionar sobre les seves desigualtats, i el desenvolupament d'una salut i una ginecologia no patriarcals, animant així a les dones a conèixer el seu propi cos.

3.1.3.2 El feminisme cultural.

Aquest corrent del feminisme, expressa en les seves teories que tant dones com homes són diferents per raons naturals però exalta les característiques femenines i denigra les masculines. Aquest corrent expressa que els homes representen la cultura i les dones la naturalesa i és objectiu d'elles salvar el planeta Terra. Argumenten també que la sexualitat masculina és agressiva i que, en canvi, la femenina és difusa i tendre. Es condemnava l'heterosexualitat per la seva convivència en el món masculí i s'apel·lava al lesbianisme com a única alternativa.

3.1.3.3 El feminisme de la diferència.

El feminisme de la diferència es basa en el principi que tant homes com dones són diferents i critica als corrents anteriors per voler assimilar la figura de la dona a la de l'home. Va ser molt influent a França i a Itàlia, on es va iniciar el debat sobre la llei de l'avortament per a la despenalització i la legalització d'aquest.

*“Es considera "el més inacceptable" que les dones "oferissin aquest sofriment concret a la intervenció i la tutela de l'Estat, dient actuar en nom de totes les dones.”*⁸

Posteriorment es va proposar una llei sobre la violència sexual, la qual demanava que la violació pogués ser perseguida d'ofici, encara que fos en contra de la víctima, per evitar les freqüents situacions en què les pressions sobre aquesta acabaven amb el retir de la demanda.

3.1.3.4 Les últimes tendències.

Després de les manifestacions de força i vitalitat del feminisme i altres moviments socials en els anys setanta, la dècada dels vuitanta sembla que passarà a la història com una dècada especialment conservadora, a causa del triomf de carismàtics líders ultraconservadors en països com Anglaterra i els Estats Units i a cert esgotament de les ideologies sorgides al segle XIX. Tanmateix, el moviment feminista va seguir debatent sobre estructures patriarcals de l'època.

⁸ Rodríguez, M.(1994) *El feminismo francés de la diferencia*, Instituto de Investigaciones Feministas, Universidad Complutense de Madrid, 1994

Durant els anys 90, es va anar desenvolupant la teoria queer, i la seva màxima representant va ser la filòsofa Judith Butler. La teoria queer critica establiment una dicotomia entre una masculinitat i feminitat universals perpetuada per l'heteropatriarcat. Butler explica que les relacions de dominació s'han anat forjant a través d'un discurs androcèntric de caràcter heterosexual. És per això, doncs, que els homes, de la mateixa manera que les dones, han sofert aquest tipus de dominació, degut al reconeixement d'una única masculinitat determinada per l'heterosexualitat com única orientació sexual possible.

Durant aquesta època també s'ha posat en dubte el paper dels mitjans de comunicació. S'acusa la televisió, la publicitat i la fotografia de proporcionar a la societat una imatge distorsionada de la dona. El feminisme actual, doncs, està en contra de la utilització de la imatge femenina com a un reclam sexual, de la perpetuació dels canons de bellesa femenins i de l'existència de tabús dirigits a realitats femenines.

Durant el segle XXI, la Internet i les xarxes socials s'ha vist com una eina de desenvolupament per a crear informacions, debats i connexions a arreu del món. Així doncs, el feminisme ha optat per a esdevenir un corrent més inclusiu amb altres temes que no tracten qüestions purament de gènere, sinó de desigualtats. Així doncs, han sorgit diferents feminismes com l'antiracista, el postcolonial, l'ecofeminista i el transexual. Elena Gascón-Vera, professora en Wellesley College, explica que el feminisme actual és un moviment inclusiu, que treballa per al trencament dels estereotips de gènere i per enderrocaments dels tabús femenins apressos.

“El feminisme del segle XXI està canviant cap a una ideologia que inclou i accepta tot tipus de dona, dóna suport a la inclusió d'identitats diferents i l'apreciació del cos i la sexualitat femenines. És a dir, el rebuig a qualsevol tipus d'uniformitat en la definició de dona.”⁹

⁹ Yanke, R. (2015) Feminismo 3.0, la nueva ola, *El Mundo*, Madrid, 8 de Març de 2015. Recuperat de <http://www.elmundo.es/espana/2015/03/08/54fb4b6be2704ec7518b4570.html>

4. **Tabús femenins actuals.**

Una de les reivindicacions feministes dels últims anys, ha estat la protesta enfront l'ocultació de realitats femenines. Les feministes consideren que existeixen certs tabús relacionats amb alguns aspectes femenins, fet que potencia la dominació de la dona i la continuació del patriarcat. Tot seguit, s'exposarà la definició de la paraula tabú i s'argumentaran l'existència d'alguns estigmes femenins.

4.1 Definició de tabú

Un tabú és un concepte utilitzat per a referir-se a tot allò que segons les convencions socials, les creences religioses o la simple superstició, es considera prohibit. Així doncs, quan una conducta, un hàbit o un gust xoquen amb els valors tradicionals, els preceptes religiosos o els dogmes de la classe política dominant d'una societat, aquests són susceptibles de passar a ser censurats i considerats com tabús. Així doncs, els tabús poden catalogar-se com totes aquelles conductes, accions o expressions que són vetades per la societat. En aquest sentit, existeixen diversos tabús depenent de l'àrea d'activitat humana i de la societat.

Hi pot haver, per exemple, tabús de tipus lingüístic, que són aquells segons els quals certes expressions considerades de mal gust o relatives a temes delicats, com la mort, el sexe o el mal, estan subjectes a ser considerades com tabús, depenent de la cultura. D'aquests conceptes sorgeixen els eufemismes, expressions que s'utilitzen per a substituir paraules o expressions tabús, i que atenuen el seu sentit original.

D'altra banda, per motius religiosos, es creen multitud de tabús, alguns d'ells referits a l'alimentació, com la carn de porc per als jueus o les vaques per als hindús, però també en temes referits a la sexualitat: incest, sexe prematrimonial, homosexualitat, etc.

Avui dia, en la nostra societat convivim amb una enorme quantitat de tabús, alguns d'ells basats, únicament, en prejudicis socials i altres en la preservació de valors morals tradicionals. Els tabús moltes vegades es basen simplement en el rebuig al que ens resulta estrany, desconegut, i, pel mateix, amenaçador, malgrat que siguin percepcions infundades. A continuació s'exposaran tabús dirigits a realitats femenines.

4.2 El tabú dels pèls en els cossos femenins

Actualment la societat veu com a norma que els cossos femenins estiguin lliures de pèls, però no sempre ha estat així.

Segons Kristen Hansen en la seva tesi sobre *La història de les dones americanes i la depilació*¹⁰, la depilació femenina va aparèixer als anys trenta als Estats Units. Durant aquesta època es van fabricar les primeres faldilles curtes de la història, una roba que permetia a les dones mostrar parts del seu cos que abans havien estat reservades per a l'àmbit privat. Així doncs, les dones amb més poder econòmic van començar a vestir-se segons la nova moda i a depilar-se les cames i les aixelles, ja que al mostrar-les havien començat a rebre judicis públics. A partir d'aquest moment, els mitjans de comunicació dirigits a públic femení van començar a explotar la idea de la dona sense pèl, fent que les seves models lluïssin cames i aixelles depilades. Després de la popularització de la nova moda les dones de classe treballadora també es van unir a la depilació amb l'objectiu d'imitar a les classes benestants. A més, la indústria no va deixar passar l'oportunitat de generar capital mercantilitzant el cos de la dona i va crear productes de depilació femenina, que, fins aleshores, havien anat dirigits al públic masculí, per arreglar-se les barbes.

Des d'aleshores i fins als nostres dies, la depilació s'ha convertit en una llei no escrita que gran quantitat de dones segueix. Però, com és possible que una acció que a la majoria de dones els hi produeix dolor, s'hagi arrelat tant en la nostra societat? Doncs, hi ha dos motius principals pels quals la depilació s'ha convertit en una acció quotidiana en moltes dones.

En primer lloc es troba l'existència de referents depilats, el 90% de les dones occidentals es depilen. Així doncs, si totes les dones que apareixen en espais públics com a actriu, polítiques, presentadores i models, i en els espais privats com mares, germanes i mestres, es depilen, es crea una falsa imatge de què la normalitat és no tenir pèls al cos, i que tenir-ne és quelcom purament masculí. El berriscol es considera una cosa errònia en el cos de tota dona i per tant s'ha d'eliminar. A més, la indústria de la bellesa ha potenciat i s'ha nodrit d'aquesta idea d'ideal de bellesa per a obtenir beneficis econòmics. Emer O'toole, una periodista irlandesa que va deixar de depilar-se fa dos anys, en una entrevista al País, exposa:

“Crec que l'obligació de no tenir berriscol per a les dones és fruit de la cosificació i mercantilització del cos de la dona sota el capitalisme. Les dones han estat convençudes que el seu cos és erroni i necessiten

¹⁰ Hansen, K. (2007) *Hair or Bare?: The History of American Women and Hair Removal, 1914-1934*, senior Thesis in American Studies Barnard College, Columbia University Thesis Advisor: Professor Rosenberg 18 April 2007. Recuperat de <https://history.barnard.edu/sites/default/files/inline/kirstenhansenthesis.pdf>

*comprar productes i serveis per a modificar-lo i ser considerades femenines. Fer que les dones se sentin insegures amb els seus cossos és una empresa molt rendible. La indústria de la "bellesa" val milions.*¹¹”

El segon motiu pel qual les dones es depilen és per la pressió social i els judicis que s'exerceixen cap al seu cos. Si una dona escull no depilar-se, resulta estrany i es genera una reacció de rebuig que en molts casos, deriva en accions de marginació i d'assenyalament, fet que no genera el pèl masculí.

En aquest aspecte s'han creat mites per justificar que els pèls són perjudicials. Hi ha qui argumenta que no depilar-se les aixelles és poc higiènic, però no és així. Les aixelles són una cavitat en la qual l'aire circula poc i aquest fet produeix un augment de la temperatura. Així doncs, en aquesta part del cos es produeix de manera més potent la transpiració que permet refredar les aixelles. Durant la transpiració s'evapora líquid per absorbir la calor i són els pèls qui propicien a la transpiració un canal per a realitzar l'evaporació de la suor. Per tant, la transpiració és regulada, i la calor disminueix. A més, el borriçol té altres funcions beneficioses per al cos humà, com per exemple, protegir-se de la calor, del fred, dels raigs ultraviolats, de la pols i, a més, assegurar la protecció de les zones sensibles com els genitals. En el pubis, els pèls protegeixen contra les malalties de transmissió sexual, formen una barrera natural contra els bacteris i altres microbis que poden introduir-se en la zona genital. Així doncs, els mites sobre que els pèls són contraproductius per a la higiene del nostre cos són falsos, el borriçol ajuda a mantenir la salut i la neteja del cos humà.

Tot i així, encara que els mites sobre depilar-se fossin certs, ens adonem que només afecten les dones. Si no depilar-se fos antihigiènic, llavors els primers que s'haurien de depilar haurien de ser els homes, ja que tenen molt més pèl que les dones. No obstant això, els homes no reben aquestes pressions socials, són ells mateixos qui decideixen si depilar-se o no. Així doncs, el borriçol en els cossos femenins és un tabú i en el dels homes no ho és, fet que evidencia una desigualtat per raons de gènere.

Per aquest motiu han sorgit moviments feministes que han promogut la visualització dels pèls en cossos femenins, tot deixant-se de depilar per trencar aquest tabú social. L'objectiu d'aquesta proposta no és criticar a les dones que es depilen, sinó vetllar perquè no es margini, ni es jutgi a les que no vulguin fer-ho. Reivindicant així, la capacitat de decisió de les dones i el respecte de la societat a la seva tria, de la mateixa manera que ho fa amb els homes.

¹¹Valdés, I. (2012) *Depilarse o no, esa es la elección*, El País, 6 de Juny de 2012. Recuperat de https://elpais.com/elpais/2012/06/06/mujeres/1338969710_133896.html

4.3 El tabú de la menstruació en els cossos menstruats

La menstruació ha sigut un tabú des de gairebé l'origen de la humanitat. Moltes cultures han considerat la sang de les dones com a un acte misteriós i malèvol, d'altres com una cosa bruta i poc higiènica. En tot cas, la majoria de societats han identificat la regla com quelcom que havia de perdurar ocult.

Les generacions anteriors a l'actual utilitzaven tovallolletes per a evitar tacar la roba quan tenien la menstruació, un cop utilitzades es rentaven i es reutilitzaven. Tot i que les dones d'aquella època també identificaven la regla com un tabú social, tenien més contacte amb la seva regla que actualment. L'Eugenia Tarzibachi, doctora de ciències socials de Conicet i autora d'un llibre que tracta sobre la relació de les dones amb la regla, anomenat *Cosas de mujeres*, exposa que amb l'aparició de les compreses i els tampons el tabú de la regla s'ha vist reforçar, gairebé ocultant-se, fins i tot, als ulls femenins.

“Les compreses i els tampons van amagar més eficientment la menstruació i aquest estigma, o tabú.”¹²

A més, de la mateixa manera que succeeix amb el tabú del borrisol femení, la indústria de la bellesa explota la menstruació com quelcom dolent que s'ha d'ocultar amb l'objectiu d'obtenir beneficis econòmics. I és que els anuncis de productes per a la higiene menstrual perpetuen la imatge de vergonya sota la idea d'alliberament de la dona. Dit amb unes altres paraules, els anuncis de compreses i tampons venen la idea que el seu producte serà la solució per a ocultar la regla i poder fer vida normal, com si no es pogués fer vida normal amb la regla. Els anuncis potencien la idea que menstruar és quelcom dolent que s'ha d'ocultar. Sense anar més lluny, aquests mateixos anuncis representen la regla de manera artificial i antinatural utilitzant líquids de color blaus per a demostrar la capacitat d'absorció dels seus productes.

Tanmateix, l'Eugenia Tarzibachi considera que la copa menstrual és el producte d'higiene menstrual més recomanat per a normalitzar el període, ja que no invisibilitza la sang.

“El mètode de gestió menstrual més innocu per a la salut de la persona que menstrua és la copa menstrual, perquè requereix un coneixement i reconeixement del propi cos, perquè no genera residus i, perquè d'alguna manera es genera l'exposició de l'estigma de la menstruació quan la persona es troba en un lloc públic i ha de buidar la copa.”¹³

El fet d'ocultar aquesta realitat femenina genera una incapacitat d'acció entorn problemes relacionats amb la menstruació. Per exemple, els productes d'higiene menstrual no són considerats béns de primera necessitat

¹² Mujeres, C. (2017), *Eugenia Tarzibachi: "En el siglo XX el cuerpo menstrual fue ocultado porque era avergonzante"* Recuperat el 28 de Novembre de 2017. Recuperat de <http://www.telam.com.ar/notas/201711/227145-libro-cosa-de-mujeres-eugenia-tarzibachi.html>

¹³ Díaz, S. (2016) *El tabú de la menstruación: por qué escondemos las toallitas cuando vamos al baño*, Clarín, 3 de Noviembre de 2016. https://www.clarin.com/entremujeres/genero/menstruacion-escondemos-toallitas-vamos-bano_0_r184l2Pxx.html

i per tant no contenen l'IVA corresponent, fet que els hi proporciona un preu elevat. A més, a diferència dels condons, no existeix cap regulació que potenciï el repartiment d'aquests productes a gent amb vulnerabilitat social, ni tampoc es considerava, fins fa poc, obtindre la baixa laboral per dolors menstruals.

La periodista, escriptora i feminista nord-americana, Gloria Steinman va publicar un assaig el 1978 on es preguntava que passaria si els homes tinguessin la regla. Una de les seves conclusions va ser que segurament tots aquests productes serien gratuïts.¹⁴

Tot i aquesta voluntat d'ocultar el període femení, cada vegada estan apareixent més veus a favor de la normalització de la regla. Fotògrafs, actrius, esportistes, cantants han parlat sense embuts sobre la regla a mitjans de comunicació d'arreu del món. Aquest fet en molts casos ha sobtat, evidenciant així l'existència del tabú. A més, mitjançant les xarxes socials s'han creat hashtags amb l'objectiu de promoure la normalització del període, com per exemple *#Letstalkaboutperiods*.

En conclusió, les iniciatives a favor de trencar amb aquest tabú exposen que la regla és un signe vital i s'ha de tractar com a tal.

¹⁴ Steinem, G. (1978) *If Men Could Menstruate*, Ms. Magazine, Octubre 1978

4.4 El tabú dels cossos allunyats dels estàndards de bellesa

Els estàndards de bellesa són les característiques que una societat considera, convencionalment, belles i atractives. Aquestes característiques estan molt esteses en la societat occidental i encara que hi ha alguns judicis sobre la bellesa masculina, són les dones les que reben més pressions per a assolir els canons de bellesa. Si no s'assoleixen, se les jutja, se les fa sentir insegures, i se les incita a intentar apropar el seu cos a la bellesa acceptada. Si no ho aconsegueixen o no ho volen assolir, normalment, se les exclou de l'esfera pública, creant així un tabú social sobre els cossos femenins allunyats dels estàndards de bellesa. Maritza Matalama, doctora Filosofia, explica perquè els estàndards de bellesa no actuen de la mateixa manera en homes que en dones.

“Es diu de forma estereotipada que en els homes preval el ser i el fer i en les dones el que sembla, l'aparença. La construcció social del femení permet que les dones puguin centrar el seu objectiu de vida al voltant de l'aparença, sense que s'aconsegueixi construir al llarg del procés de socialització de gènere l'autoestima necessària per realment centrar el poder en el seu cos i en el seu projecte de vida. Hi ha una desapropiació de poder i una baixa autoestima que les fa vulnerables davant aquesta necessitat d'aparença.¹⁵”

Una de les principals representants de la tercera onada feminista, Naomi Wolf, va aprofundir sobre el paper dels canons estètic en la societat i, l'any 1991 va escriure un llibre titulat, *El mite de la bellesa*. Naomi Wolf explica en el seu llibre, que després de la segona onada feminista, les dones van assolir moltes de les seves demandes: van aconseguir el dret a vot i es van incorporar al món laboral. En aquest moment de victòries feministes, la indústria de la bellesa comença a augmentar la pressió sobre l'ideal d'imatge femenina amb la intenció de mantenir la dominació sobre aquest gènere. Segons Wolf, la bellesa és una ficció que manté el domini masculí sobre les dones, ja que el judici sobre la bellesa femenina anirà determinat per una aprovació masculina.

“Estem enmig d'una violenta reacció contra el feminisme que utilitza imatges de bellesa femenina com a arma política per frenar el progrés de la dona: és el mite de la bellesa.¹⁶”

A més de la dominació del gènere masculí, la Indústria de la bellesa es veu beneficiada per a l'existència dels canons de bellesa, ja que els hi possibilita generar gran quantitat de capital. Si ens hi fixem amb els

¹⁵ Rioseras, S. (2007) *La tiranía de la moda y la belleza, Reinventando la corporalidad femenina*, Asociación de mujeres Hypatia de Burgos, 2007, p.03. Recuperat de http://feministas.org/IMG/pdf/19-_dictadura_de_la_belleza-Susana_rioseras.pdf

¹⁶ Wolf, N. (1991) *The Beauty Myth*, editado por William Morrow and Co., Nueva York, 1991. Traducción de Cristina Reynoso, p. 215

estàndards de bellesa tant dels homes com el de les dones, es detecta que les dones necessiten de mitjana invertir molts més diners, amb productes com, maquillatge, cremes, tints pel cabell, per assolir els estàndards. Wolf exposa que els canons estètics creats pel sistema patriarcal i la indústria de la bellesa, treballen de la mà.

“D’alguna manera, en algun lloc, algú va haver pensat que les dones comprarien més coses si se les mantingués en una condició d’odi cap a elles mateixes, de fracàs constant, de gana i de la inseguretat pròpies de les aspirants a belles. ¹⁷”

A més a més, Wolf, explica que els canons han estat impulsats pels mitjans de comunicació realitzant un bombardeig massiu per imposar cossos modulats i deformats, i així crear un ideal de bellesa que la majoria de dones no pot assolir. A causa de les pressions rebudes, les dones generen unes preocupacions en vers el seu aspecte físic. Judith Rodin, una autora feminista, argumenta quines són aquestes preocupacions: la primera, és creure que el propi cos serveix de mesura del valor social de cada persona, és a dir, creure que una dona que s’apropi als estàndards de bellesa tindrà una vida social més satisfactòria que no pas una que s’allunyi, i la segona preocupació és creure que els “defectes corporals” reflecteixen la decadència del caràcter de la persona. Així doncs, aquestes dues creences reforcen la voluntat d’encaixar dins dels estàndards.

Els canons de bellesa actuals presenten que la imatge de dona perfecta és una dona amb un cos prim i aquesta característica és anhelada per a moltes dones. Fins i tot, la paraula “gorda” és considerada un insult.

“Una cultura obsessionada amb la primesa femenina no està obsessionada amb la bellesa de les dones, està obsessionada amb la obediència d’aquetes. La dieta és el sedant polític més potent en la història de les dones. ¹⁸”

Per concloure, el feminisme no té per objectiu criticar a les dones que utilitzen els productes generats per la indústria, sinó qüestionar la imposició d’un cànon estètic que genera una pressió sobre els cossos femenins sota la idea que han de ser atractius pel consum masculí. S’ha d’entendre que el cos no defineix a la persona.

¹⁷ Wolf, N. (1991) *The Beauty Myth*, editado por William Morrow and Co., Nueva York, 1991. Traducción de Cristina Reynoso, p. 108

¹⁸ Wolf, N. (1991) *The Beauty Myth*, editado por William Morrow and Co., Nueva York, 1991. Traducción de Cristina Reynoso, p. 147

4.5 El tabú de la masturbació femenina

La masturbació és un acte d'autoconeixement sexual que s'inicia, principalment, durant l'adolescència. Aquest acte el realitzen tant homes com dones, però, mentre que en els homes, no resulta estrany que en parlin o hagin parlat obertament en els seus cercles d'amistats, és difícil que les dones se sentin còmodes amb aquest tema de conversació. Aquesta diferència a l'hora de tractar la mateixa acció deixa entre veure una clara desigualtat per raons de gènere.

Tot i que actualment existeix una diferència per raons de gènere l'hora de tractar la masturbació, anys enrere era considerada una acció tabú, sense distinció.

En algun moment de la història humana, els éssers humans van inventar un sistema d'organització sexual i social que promovia la creació de parelles sexuals exclusives entre dones i homes, sistema conegut com la monogàmia. En aquest moment es va privatitzar el plaer sexual limitant-lo a la parella conjugal, i per assegurar que així fos es van realitzar una sèrie de lleis que prohibien l'adulteri, però, sobretot castigaven durament l'adulteri femení. Per exemple, l'any 18 abans de Crist, l'emperador August va promulgar la *Lex Iulia de adulteriis*, una llei que identificava l'adulteri comès per una dona casada com una ofensa criminal molt greu, i obligava el marit a denunciar-ho públicament una vegada havia conegut la infidelitat. Així doncs, amb la privatització del plaer sexual, també es va rebutjar la masturbació, tant d'homes com de dones, ja que es considerava un acte d'infidelitat i de perversió.

A continuació, les religions van tenir un paper decisiu en la perpetuació de l'estigma de la masturbació. Com s'ha exposat en l'apartat 4.1 *La definició d'un tabú*, la religió pot crear tabús al considerar un precepte o una acció prohibida. En la religió judeocristiana la masturbació ha estat prohibida a tots dos sexes per igual, considerant-la pecat. A més, s'han creat mites que exposen que masturbar-se pot generar malalties, com la ceguesa i la bogeria. Tot i així, a la dona se li ha atorgat més pressió, ja que en la religió cristiana té l'objectiu de seguir l'exemple de la verge Maria i, per tant, passar de la infància a la maternitat sense experimentar plaer sexual.

Pel que fa a la religió islàmica, la masturbació tampoc és acceptada. Rehan Aslam, de Sakoon Counselling, un servei de conselleria islàmica del Regne Unit, exposa.

“L'Alcorà diu que la masturbació no està permesa i és igual per a homes que per a dones”¹⁹

¹⁹ Ventas, L.(2015) *Por qué la masturbación femenina sigue siendo un tabú*, BBC Mundo, 9 de desembre de 2015. Recuperat de http://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/11/151119_100_mujeres_masturbacion_femenina_tabu_lv1

Tot i així, Heba Kotb, una sexòloga islamista amb el seu propi programa de televisió a Egipte, no opina igual.

“La masturbació no és totalment haram (prohibit) o halal (permès) en l'Alcorà, sinó que depèn del criteri de cada expert²⁰”

Tot i que en la societat occidental dels nostres dies, la religió ja no posseeix tanta influència com anteriorment, les bases sobre les quals s'han creat l'ètica i la moral actual han estat religioses. Per tant l'estigma de la masturbació ha seguit vigent. Tan mateix, la masturbació masculina ha passat a un àmbit més públic, s'ha gairebé normalitzat. Actualment, es poden escoltar converses sobre aquest tema o, fins i tot, tractar-se als mitjans. Resulta més complicat si la masturbació la realitza una dona.

Actualment, la educació ha ajudat a mantenir aquest tabú. Des de la infància, a les nenes se les educa per a ocultar els seus genitals, per exemple, el fet de mantenir les cames tancades, tan si es porta faldilla com si no. Els genitals femenins sempre s'han presentat com quelcom que no s'ha de mostrar, alguna cosa vergonyosa, allò que s'ha de reservar per a l'edat adulta i privada. Pel que fa a l'experimentació dels genitals durant la infància, a les nenes se'ls adverteix que tocar-se la vulva és dolent, sigui a on sigui, que les nenes no fan això. A part dels judicis contraris a l'experimentació del cos femení, el fet de posseir els genitals interns, al contrari que els homes, ha interferit en l'autoconeixement aquesta part del cos de la dona.

Més endavant, a l'arribar a l'adolescència, algunes noies comencen a rebre educació sexual, però, aquesta resulta centrar-se en la reproducció i en la prevenció, poques vegades se centra en el plaer, i per tant es reforça el desconeixement cap a la masturbació. Moltes dones no saben que han de fer per a obtenir plaer de manera autogestionada, i desconeixen l'existència del clítoris i la seva funció. Així doncs, la superficial educació sexual que reben les dones i els prejudicis que se'ls inculca des de ben petites, dificulten el coneixement i la realització de la masturbació femenina. Tan mateix, si la dona opta per masturbar-se i a parlar-n'he públicament és molt probable que sorprengui, i que fins i tot alguns la jutgin i la considerin indecent. Per aquest motiu moltes dones trien no exposar la seva masturbació al públic i ocultar-la. Michela Guarente, una sexòloga veneçolana, explica:

“Encara que la visibilització dels drets sexuals de la dona és cada vegada major, també existeixen homes i dones que des d'una visió masclista sentencien i assenyalen les manifestacions del plaer femení amb una àmplia llista d'adjectius: “buscones”, “sortides” ...²¹”

²⁰ Ventas, L., (2015) *Por qué la masturbación femenina sigue siendo un tabú*, BBC Mundo, 9 de diciembre de 2015. Recuperat de http://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/11/151119_100_mujeres_masturbacion_femenina_tabu_lv

²¹ Ventas, L., (2015) *Por qué la masturbación femenina sigue siendo un tabú*, BBC Mundo, 9 de diciembre de 2015. Recuperat de http://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/11/151119_100_mujeres_masturbacion_femenina_tabu_lv

Com que moltes dones senten vergonya de masturbar-se, és molt difícil realitzar d'estadístiques per a l'estudi de la masturbació femenina. Una estadística titulada *Comportament sexual a Estats Units* realitzada per la investigadora i educadora sexual Debby Herbenick mostra que el 44% dels homes diu masturbar-se tres cops per setmana, només el 13% de les dones diuen que ho fan.

Tot i les males connotacions que acompanyen a la masturbació, aquesta és un mitjà d'autoconeixement i descobriment del propi cos que pot generar molt beneficis saludables, tant físics com mentals. En les dones masturbar-se lliurement suposa augmentar la seguretat en les relacions sexual i gaudir-les més, a més, pot ajudar a calmar el dolor menstrual i a l'alliberament de l'estrès. També ajuda a evitar la incontinència renal, ja que enforteix les parets de l'úter. Per acabar, la masturbació ajuda a gaudir del propi cos d'una manera íntima i personal, transportant a la dona al mateix nivell sexual que a l'home, és a dir, a empoderar-la.

“Cal conrear la masturbació femenina per fer a la dona més independent de la idea que és l'home exclusivament el que li pot donar plaer sexual.”²²

Actualment, existeixen moltes campanyes reivindicatives que treballen per a normalitzar els tabús exposats anteriorment. Des de diferents àmbits de la vida social, dones i homes, han posat en manifest aquestes desigualtats per raons de gènere i s'han iniciat campanyes per a trencar amb els tabús apressos. L'audiovisual ha estat, sens dubte, un dels mitjans més efectius, i és que la imatge pot tenir molt poder. L'Eva Espasa una professora d'un doctorat conjunt anomenat *Doctorat en Estudis de Gènere: Cultura, Societats i Polítiques* explica.

L'àmbit de Comunicació Audiovisual és un àmbit molt potent perquè té un impacte molt visual [...] Per exemple amb la fotografia, la imatge és molt directe i si va relacionada amb un text directe que hi dialogui, té molta força, arribarà molt, és immediat, trigués segons a percebre'l i a transmetre'l.²³

Observant el poder de la imatge, s'ha fet una recerca d'alguns fotògrafs i fotògrafes que han treballat per, mitjançant les seves fotografies, visualitzar algunes realitats femenines que han perdurat ocultes durant anys.

²² Ventas, L. (2015) *Por qué la masturbación femenina sigue siendo un tabú*, BBC Mundo, 9 de diciembre de 2015. Recuperat de http://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/11/151119_100_mujeres_masturbacion_femenina_tabu_lv

²³ Consultar Annexos II. Entrevista completa a l'Eva Espasa.

5. Fotògrafs i fotògrafes referents

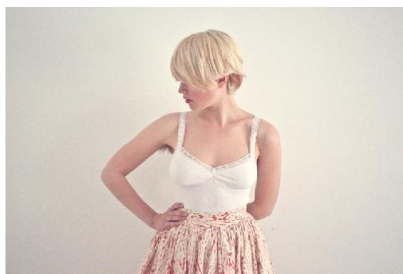
Durant la història de la fotografia, i sobretot aquests últims anys, hi ha hagut un gran nombre d'artistes que han utilitzat la fotografia com a eina per a retratar i fer visible alguns dels tabús socials dirigits a la figura de la dona. Tot seguit es veurà una selecció d'artistes dividits segons la temàtica de les seves fotografies. A més, també s'ha volgut mostrar algun dels moviments sorgits a les xarxes socials per la seva gran repercussió i influència a l'hora de fer visibles els tabús.

5.1 Fotògrafs que han visualitzat els pèls en els cossos femenins

5.1.1 Arvida Bystörm

Arvida Byström és una artista sueca de 26 anys. L'Arvida és principalment coneguda pels seus treballs com a model i fotògrafa, però, també ha participat en alguns projectes musicals. Com que ens trobem davant d'una artista jove, els seus projectes estan molt lligats amb el món d'Internet i de les xarxes socials. En els seus inicis, l'any 2012, es va unir a un grup de *Tumblr*²⁴ on diverses artistes es qüestionaven la feminitat i els estàndards de bellesa mitjançant els seus treballs. Fou en aquell moment quan l'Arvida va crear un projecte anomenat *Lolita*. El projecte se centrava a mostrar els pèls de les dones com una cosa natural. En la sèrie de fotografies es poden veure cames i aixelles peludes envoltades d'una atmosfera molt suau amb tons pastels.

Gràcies a l'augment de la seva popularitat, va col·laborar en una campanya de màrqueting d'unes sabates esportives d'*Adidas* on apareixia ella com a model sense depilar, amb les cames peludes. Aquesta imatge es va convertir en viral.

Imatge 1 [Fotografia d'Arvida Byström] (Suècia, 2012) *Lolita*.
Imatge 2 *Campanya d'Adidas*, Arvida Byström

²⁴ *Tumblr és una plataforma de microblogging que permet crear textos, imatges, vídeos, etc.*

5.1.2 Ben Hopper

En Ben Hopper és un fotògraf londinenc conegut per les seves fotografies relacionades amb les arts escèniques. Aquest artista ha treballat amb el *Cirque du Soleil*, *The Roundhouse*, *The School of Dance and Circus* i s'ha format a la Universitat d'Arts d'Estocolm. Tot i que la majoria del seu treball està relacionat amb les arts escèniques, el projecte que més repercussió ha tingut, i fins i tot s'ha fet viral, ha estat *Natural Beauty*, un projecte de retrats femenins centrats a mostrar les aixelles sense depilar de les models.

Imatge 3 [Fotografia de Ben Hooper] (Canadà, 2007) *Natural Beauty*.

El projecte de *Natural Beauty* es va començar a realitzar l'any 2007, i l'objectiu era ajudar a canviar el que l'autor considera una rentada de cervell de la indústria de la bellesa. Set anys més tard, Hopper va publicar el seu treball al *The Huffpost*, un mitjà de procedència americana, on va anunciar que volia evidenciar el contrast entre la imatge femenina de moda i la no convencional imatge d'una aixella sense depilar.

“La intenció era fer que la gent pensés sobre els pèls d'aixella femenins i adonar-se que era una cosa natural. Totes les dones tenen pèls. Està bé.”²⁵

Una de les primeres fotografies de la sèrie va ser la de l'actriu sueca Emilie Bostdt, la qual va publicar al *Facebook* abans de publicar el projecte oficial. En Ben Hopper pretenia captar l'atenció d'una gran part de l'audiència i generar expectació. Després que la fotografia es convertís en viral, Hopper, va decidir que el format de la sèrie seria el mateix que en el de la fotografia de l'actriu: el fons negre, els plans mitjos i el blanc i negre.

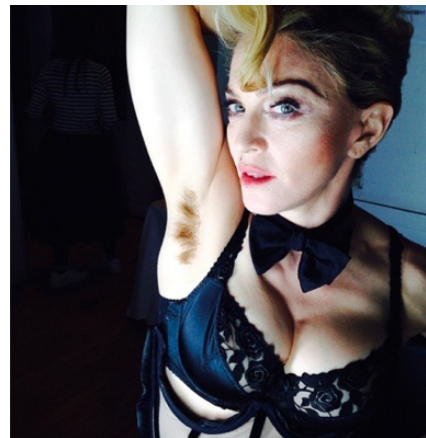
²⁵ Consultar Annexos III. Entrevista completa al Ben Hopper.

Paral·lelament, en les xarxes socials, especialment a *Twitter* i a *Instagram*, van començar a aparèixer *hashtags* que potenciaven la participació de les dones en la normalització del borrisol femení.

A *Twitter* es va començar a popularitzar un *hashtag* anomenat #Sobaquember. El moviment feminista #Sobaquember sorgeix a imitació del masculí #Movember, pel qual alguns homes es deixen bigoti durant el mes de Novembre per crear consciència sobre les malalties masculines. #Sobaquember, en canvi, reivindica la llibertat de decisió de les dones amb el seu cos. Aquest moviment ha tingut molta repercussió, moltes dones d'arreu del món han publicat fotografies mostrant les seves aixelles al natural i, fins i tot, algunes artistes famoses s'han unit al moviment, com per exemple, Penelope Cruz, Madonna, Lady Gaga, Miley Cyrus i Gigi Hadid.

Imatge 4: Gigi Hadid en el vídeo nadalenc de la revista *Love*.

Font: Madonna, #Sobanquember

Una altra proposta de denúncia sobre aquest tabú, es troba sota el *hashtag* #Glitterpits. Aquest *hashtag* a convidat a moltes dones d'arreu del món ha prendre la iniciativa de decorar-se els pèls de les seves aixelles amb purpurina. D'aquesta forma cridanera, les dones volien mostrar el seu cos amb orgull i naturalitat.

Les reivindicacions per demanar la llibertat de decisió sense precisions externes no és un fet aïllat d'occident, l'any 2015, a la Xina, una activista de 25 anys Xiaomei Li va impulsar un concurs de fotografies a *Instagram* on les participants havien de mostrar els pèls de les seves aixelles. L'objectiu era trencar amb els tabús i ampliar el debat, fet que no resulta fàcil a la Xina on la censura ofega moltes de les denúncies feministes.

5.2. Fotògrafs que han visualitzat la regla ens els cossos menstruats

5.2.1 Jen Lewis

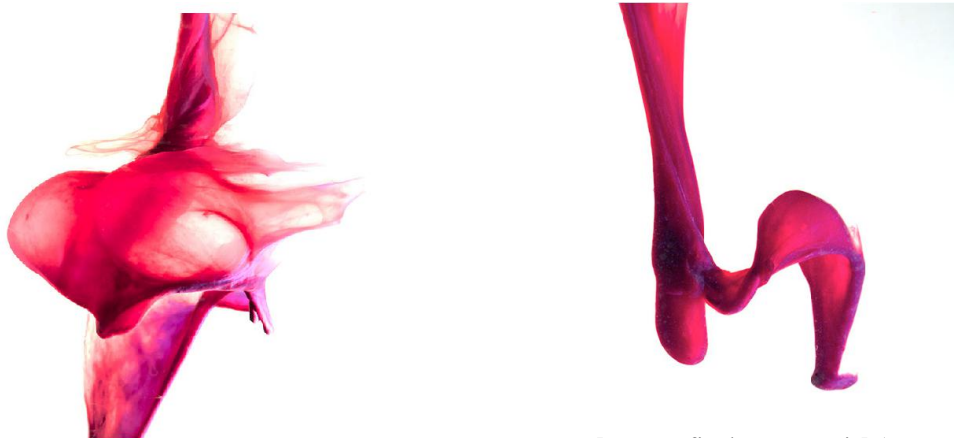
La Jen Lewis és una artista americana que va estudiar Història de l'Art a la Universitat de Michigan. En la seva pàgina web explica que la seva vida va canviar, l'any 2012, quan va començar a utilitzar la copa menstrual²⁶. La Jen expressa que la indústria de la higiene femenina perpetua el tabú de la menstruació suggerint que el cicle menstrual és brut i socialment descortès. Per tal d'acabar amb aquesta percepció, per transmetre que el cicle menstrual pot resultar una cosa bella i per normalitzar la menstruació, la Jen Lewis juntament amb el seu marit Rob Lewis, ha impulsat un projecte de fotografia conceptual anomenat *Beauty in blood*. El projecte es basa a realitzar fotografies a la sang menstrual de la creadora. La parella bassa la sang al lavabo perquè, amb contacte amb l'aigua, la sang creï moviment i formes potents. Les fotografies es realitzen amb una Cànon 5D Mk II i s'utilitza un macro lent.

La Jen, en la seva pàgina web, exposa.

Imatge 6: [Fotografia de Jen Lewis] (EEUU, 2012) *Beauty in blood*..

“Beauty in blood desafia el cicle menstrual com a tabú social per oferir a l'espectador una altra perspectiva. Hi ha una qualitat artística abstracta quan la sang interfereix amb l'aigua, ens transmet un aspecte més proper no només a les dones sinó també a la societat.”²⁷

Imatge 7: [Fotografia de Jen Lewis] (EEUU, 2012) *Beauty in blood*..

²⁶ La copa menstrual és un producte de silicona o cautxú per a la higiene femenina al moment de la menstruació, recull la sang que desprèn l'úter sense absorbir la flora bacteriana vaginal i es pot extreure, buidar i reutilitzar

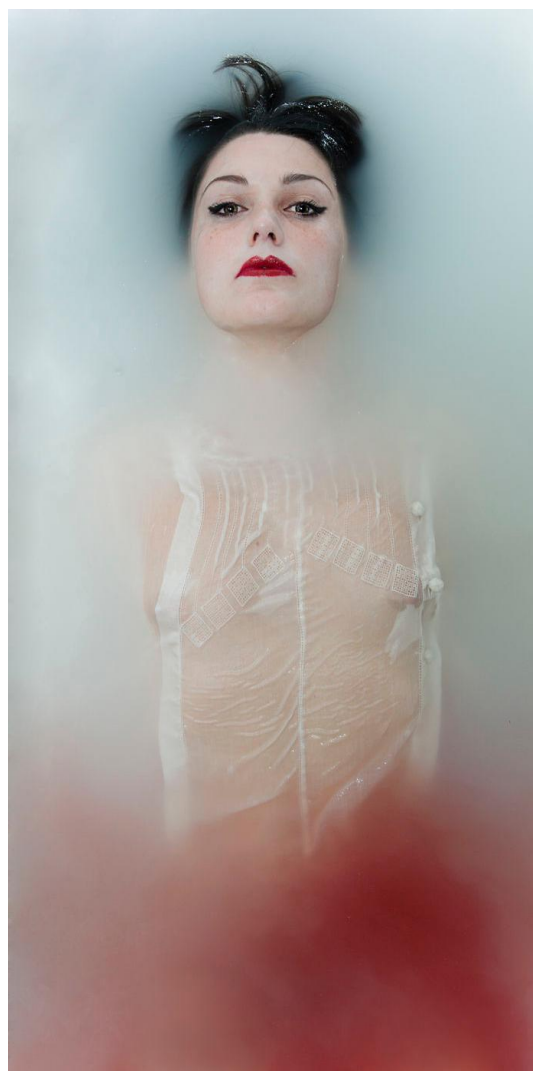
²⁷ Lewis, J., *Artist Statement*. Recuperat de <http://www.beautyinblood.com/about.html>

5.2.2 Anna Volpi

L'Anna Volpi és una fotògrafa italiana. En la seva sèrie de fotografies, *Flower*, s'obre, altra vegada, la discussió sobre el tabú de la menstruació. Aquesta sèrie és un exemple de fotografia de boudoir²⁸ fusionat amb una nova fotografia femenina de gonzos²⁹. El seu projecte es basa en la realització de fotografies on apareix sang menstrual. De la mateixa manera que el projecte de la Jen Lewis, la copa menstrual pren protagonisme com a mitjà de normalització del tabú.

“Veiem molta sang a causa de violència, però tot i així, ens incomodem quan la sang natural és exposada. Fins i tot els anuncis utilitzen líquid blau per representar sang vermella. Jo vaig fotografiar la menstruació perquè és bonic i no el penso s'hagi d'amagat.”³⁰

Les fotografies de l'artista italiana són molt variades: hi ha imatges realitzades amb macro lents per a crear figures abstractes amb la regla, hi ha representats detalls de parts del cos tacats de sang, hi ha imatges d'homes i retrats de dones.

Imatge 8: [Fotografia de Anna Volpi] (Itàlia, 2014) *Flower*.

5.2.3 Arvida Bystörm

L'Arvida és una artista que s'ha presentat en l'anterior apartat, *5.1 Fotògrafs que han visualitzat els pèls en els cossos femenins*, però se l'ha de tornar a nomenar perquè fa uns anys va crear un projecte anomenat *There will be blood*. El projecte es basa en 8 fotografies de dones en diverses activitats quotidianes com ara, córrer, llegir, enviar missatges de text o esperar l'autobús, però amb un detall bastant controvertit: apareixen menstruants. L'artista vol mostrar sense vergonya un fet que a moltes dones els hi ha passat algun cop a la vida, tacar la roba perquè tenen el cicle menstrual. L'Arvida creu que és una cosa natural i no s'hauria d'estar avergonyit. Aquesta sèrie es va publicar el 17 de maig de 2012 en la revista *Vice*.

²⁸ Fotografia de Boudoir és un estil fotogràfic amb imatges íntimes, romàntiques, i de vegades eròtiques, en un ambient de dormitori o vestidor privat.

²⁹ Fotografia de Gonzo es refereix a imatges i actitud fotogràfica on el fotògraf pren una part absoluta a l'escena introduint el seu cos, ja sigui tocant el subjecte o sent el subjecte en lloc de ser un observador passiu.

³⁰ Consultar Annexos IV. Entrevista completa a l'Anna Volpi.

Imatge 9: [Fotografia d'Arvida Bystörm.] (Suècia, 2014) *There will be blood.*

5.2.4 Rupī Kaur

La Rupī Kaur és una poeta pakistanesa que viu a Toronto. Kaur, juntament amb la seva germana Prabh, va decidir retratar la regla en un projecte anomenat *Period*. Aquesta sèrie va generar molta polèmica per la reacció de l'empresa *Instagram*.

El projecte fotogràfic es va començar a divulgar a través de *Tumblr* però, més tard, les germanes van decidir exportar el projecte a la xarxa social *Instagram* i es van

crear un compte. En aquest moment van començar els problemes. Les imatges van ser esborrades fins a dues vegades per contravenir, suposadament, a la política de l'empresa. L'artista defensa que el seu treball no mostrava cap contingut que fos contrari a les directrius que marca *Instagram*, sinó, que les imatges havien estat esborrades perquè la menstruació encara era un tabú social. *Instagram* va reconèixer a la BBC que hi havia hagut un error i, de fet, va rectificar permetent que l'artista publicqués el contingut. No obstant això, la polèmica va quedar activada. Rupī explica que, precisament, la reacció d'*Instagram* avala les intencions del treball que la seva germana i ella van fer conjuntament.

Imatge 10: [Fotografia de Rupī Kaur.] (Toronto, 2014) *Period.*

*“[Les fotos] van provocar en ells la resposta exacta que estava tractant de criticar amb aquesta obra, la reacció d'odi. Simplement desitjo desmitificar la regla i treballar per normalitzar-la, perquè és precisament això: normal”.*³¹

³¹ Moreno, J. (2015) *Por qué Instagram retiró esta imagen de una chica con la menstruación*, BBC Mundo, 27 de Març de 2015. Recuperat de http://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/03/150327_menstruacion_rupi_kaur_instagram_im

Imatge 11: [Fotografia de Rupri Kaur.] (Toronto, 2014) *Period.*

5.2.5 No shame

L'empresa canadenca de tampons orgànics *Easy* va iniciar la campanya publicitària per vendre els seus productes, anomenada "*Sense vergonya*" (*No shame*). Aquesta campanya que busca eliminar els tabús que envolten el procés natural femení de la menstruació. Alyssa Bertram, fundadora de la companyia canadenca, va explicar a *Màrqueting Magazine*.

*“Volem fer alguna cosa que convidés a les persones a parlar sobre la menstruació perquè encara se la considera com un tabú o motiu de xafogor, la qual cosa resulta una mica ridícul en aquests temps. En abordar-lo i parlar-ne, es redueix la vergonya i l'estigma.”*³²

El projecte consta de diverses imatges de dones durant el seu període en diferents escenaris quotidians. La campanya es rodarà a cent localitzacions de Toronto, segons detalla l'empresa.

Imatge 12: (Canadà, 2016) *No shame*.

³² Harris, R. (2016), *New tampon brand challenges menstruation shame*, *Marketing*, 28 d'Octubre de 2016. Recuperat de <http://marketingmag.ca/advertising/new-tampon-brand-challenges-menstruation-shame-185812/>

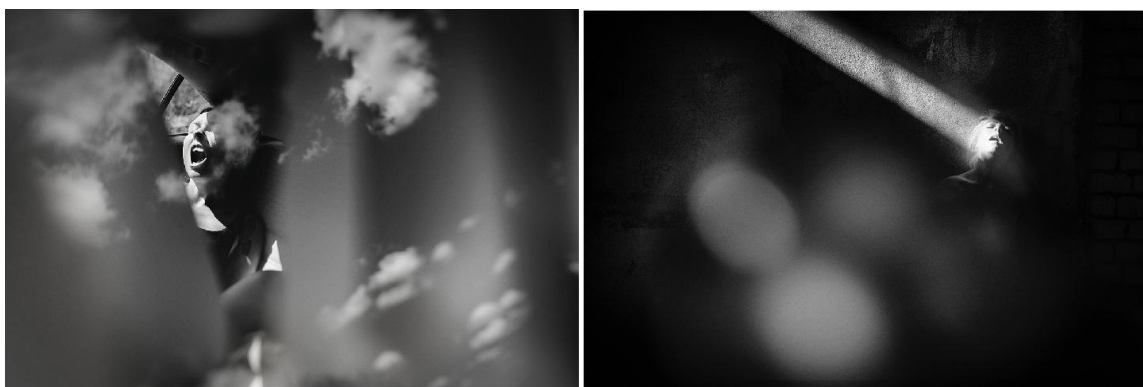
5.3 Fotògrafs que han visualitzat la masturbació femenina

5.3.1 Albert Pocej

Albert Pocej va néixer a la ciutat de Vilnius, Lituània el 15 de maig de 1974. La seva passió per la fotografia va començar a la infància, però no es va convertir en la seva professió principal, fins més tard. El minimalisme domina l'estil d'Albert Pocejs, juntament amb una preocupació per la simetria, una il·luminació moderada i l'aparició d'emocions naturals. Últim projecte d'Albert és *Orgasm Faces* on les dones expressament i delicadament són fotografiades en els seus moments íntims de clímax. L'estil del projecte es basa, sobretot, a buscar la incidència de la llum en els subjectes per dotar-los d'un caràcter expressiu potent, i en plans oberts que transmeten una sensació d'intimitat. Totes les fotografies estan editades en blanc i negre.

Aquest projecte és el més famós del fotògraf i s'ha publicat a diaris dels Estats Units, del Regne Unit i d'Alemanya. Albert Pocej ha publicat 14 fotografies, però el projecte encara està en curs i es finalitzarà publicant un llibre fotogràfic.

*“Vaig intentar explorar l'orgasme femení a través d'un experiment fotogràfic però no volia que aquest projecte fos un tòpic, volia que fos un sentiment real. Tot ésser humà és diferent, també ho són els seus orgasmes. Volia fer que aquestes fotografies fessin pensar i els tòpics no fan que la gent pensi.”*³³

Imatge 13: [Fotografia d'Albert Pocej.]
(Lituània, 2015) *Orgasm Faces*..

5.3.2 Lauren Crow

Lauren Crow és una fotògrafa americana qui ha estudiat fotografia a l'acadèmia d'art de la universitat de San Francisco. Un gran nombre dels seus treballs han estat exposats a diverses galeries d'art de Nova York, Melbourne, San Francisco, Los Angeles, o Montreal.

L'any 2015, Crow va iniciar un projecte fotogràfic anomenat *The little death* que es basava en 14 retrats de dones tenint orgasmes. Crow, amb aquesta sèrie de fotografies tenia la intenció de mostrar dones reals masturbant-se per tal que la societat s'allunyés de la imatge irreal sorgida de la indústria pornogràfica. Molt

³³ Dinham, P.(2016) *Yes, yes, yes! Photographer captures women's 'orgasm faces' in intimate series exploring the moment of climax*, MailOnline, 10 de Setembre de 2016, Recuperat de <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3783137/Photographer-captures-women-s-orgasm-faces-series-exploring-moment-climax.html>

sovint, les representacions populars del sexe oculten la sexualitat femenina, sigui destacant només el plaer masculí o il·lustrant representacions defectuoses dels orgasmes femenins. Aquestes representacions poden generar una percepció distorsionada del plaer femení, tant per a les dones com per als homes.

“ *The little Death té com a objectiu ajudar a la gent (de tots els gèneres) a alliberar les seves pròpies nocions preconcebudes sobre com realment són les dones masturbant-se.*³⁴”

L'artista opta per uns retrats de pla tancat i amb un efecte sèpia per transmetre la intimitat i la bellesa del moment.

Imatge 14: [Fotografia de Lauren Crow.] (EEUU, 2015) *The Little death*,

5.3.3 Linda Troeller i Marion Schneider

El plaer femení continua sent un tema molt amortidor en molts àmbits públics de conversa, més encara - desafortunadament - quan s'obté sense la presència d'un home. La fotògrafa novaiorquesa Linda Troeller i l'estudiós Marion Schneider van decidir posar fi a aquesta tendència i, junts, van fotografiar i entrevistar dones de totes les edats, nacionalitats i orígens culturals, creant així una visió crua, sensual i multicultural del que és l'orgasme femení i, sobretot, el que pot ser. Els dos van recopilar les seves troballes en un llibre anomenat *Orgasm*, que va transportar els assumptes privats a l'ull públic, eliminant encara més l'estigma i la vergonya sovint associats amb el tema. *Orgasm* va ser publicat el 5 de novembre de 2014. El projecte inclou fotografies de 25 dones de diferents i les seves corresponents entrevistes.

Imatge 15. Portada del llibre *Orgasm*

³⁴ Goorwich, S., (2015) *Photographer captures women's orgasm faces as they masturbate to counter male-generated*, Metro, 4 de Juliol de 2015. Recuperat de <https://metro.co.uk/2015/07/04/photographer-captures-womens-orgasm-faces-as-they-masturbate-to-counter-male-generated-images-5280010/>

5.3.4 Marcos Alberti

El fotògraf brasiler Marcos Alberti volia visibilitzar la sexualitat femenina, i per fer-ho, va fotografiar a un grup d'allò més variat de dones de totes les edats i cultures, abans, durant i després de tenir un orgasme. L'objectiu del projecte era trencar les barreres de la sexualitat i celebrar l'orgasme femení. Aquesta sèrie de fotografies les va anomenar *The O-Project*.

Per realitzar el projecte, Alberti es va associar amb una marca de joguines sexuals, *Smile Makers*, que va proporcionar a les participants joguines eròtiques pel projecte a canvi de poder utilitzar el projecte per a publicitar els seus productes.

Marcos Alberti va fer quatre fotos de cadascuna de les models, intentant capturar els canvis en les expressions facials a mesura que aconseguien arribar a l'orgasme i es recuperaven. Una frescor i una naturalitat mai vista. Les imatges, tan sols mostren les cares de les dones, la resta del cos roman ocult a la vista, fins i tot a la del fotògraf.

Segons el fotògraf l'última foto de cada sessió mostra com la masturbació pot fer sentir-se a les dones més segures de si mateixes. Segures amb el seu cos i amb la seva sexualitat.

“La imatge final, d'una dona forta somrient a la càmera és exactament el que volíem que la gent veiés. Esperem que quan vegin aquestes imatges tothom se senti més segur del seu cos i de la seva sexualitat. L'única cosa que es necessita és un somriure. Em va encantar poder parlar tan francament amb aquestes dones de sexe i plaer. Quan t'aproximes a un tema tabú com el sexe a través de la lent de l'humor la gent comença a obrir-se i a compartir les seves opinions més obertament, el que pot portar-nos a un canvi monumental de mentalitat.”³⁵

Imatge 16: [Fotografia de Marcos Alberti.]
(Brasil, 2015) *The O-project*.

³⁵ Alberti, M. (2015), *The O-project*. Recuperat de <https://www.masmorrastudio.com/oproject>

5.4 Fotògrafs que han visualitzat els cossos allunyats dels estàndards de bellesa

5.4.1 Zinteta

Zinteta és el nom artístic amb el qual es coneix a Cinta Tort, una artista catalana de 23 anys. La Cinta ha decidit embarcar-se en un projecte per a denunciar el sexisme mitjançant el seu art i a través de les xarxes socials. La Cinta ha tractat molt dels temes que ja s'han presentat anteriorment, juntament amb alguns artistes, però s'ha cregut adequat presentar a la Cinta en aquest apartat perquè les imatges que més virals s'han fet han estat, precisament, les que denunciïn la pressió que reben les dones per aconseguir tenir uns cossos que segueixin els estàndards de bellesa actuals.

Imatge 17: [Fotografia de Cinta Tort] (Barcelona, 2017)

Les imatges populars de l'artista mostren la seva acolorida interpretació de les estries. I és que en cada descripció de les seves imatges, l'artista es sincera i presenta una mica sobre la seva relació amb el seu propi cos.

“Des de petits ens eduquen a odiar el nostre cos: les taques, les pigues, pèls, la cel·lulitis, la pell de taronja, les estries, els mitxelins ... És a dir, tot allò que ens diferencia dels altres i ens fa únics. No obstant això, cada marca i cada cicatriu és un capítol de la nostra història sense el qual no és possible arribar a entendre qui som veritablement.”³⁶

Un dels objectius de les obres de Zinteta, és convidar a les dones a celebrar els seus cossos i les seves imperfeccions. Cadascuna de les seves imatges, empodera a les dones en diferents aspectes relacionats amb els processos naturals del seu cos.

5.4.2 Silvana Denker

Silvana Denker és una model i fotògrafa alemanya. La seva carrera ha girat entorn el concepte *body positive*, que vol promoure l'acceptació del propi cos. La Silvana va iniciar un projecte anomenat *Metallic Curves* per tal de mostrar que els cossos de talles grans també són cossos bells i forts. Totes les fotografies segueixen el mateix patró: apareix una sola dona nua i pintada amb colors metàl·lics davant d'un fons negre. Cap de les dones segueix els estàndards de bellesa, són dones de talles grans però en les fotografies utilitzen el seu cos per a mostrar la bellesa de les corbes. La Silvana, a més de realitzar aquest projecte, fa uns anys va impulsar la campanya *#BodyLove* per *Twitter* i *Instagram* la qual molts usuaris van seguir.

Imatge 18: [Fotografia de Silvana Denker.] (Alemanya, 2015) *Metallic Curves*

³⁶ Rosado, B. (2017), *Zinteta, la 'artivista' catalana que convierte la menstruación en arte*, *El Mundo*, 14 d'Octubre de 2017. Recuperat de <http://www.elmundo.es/f5/comparte/2017/10/13/59dadb04e2704e36748b460b.html>

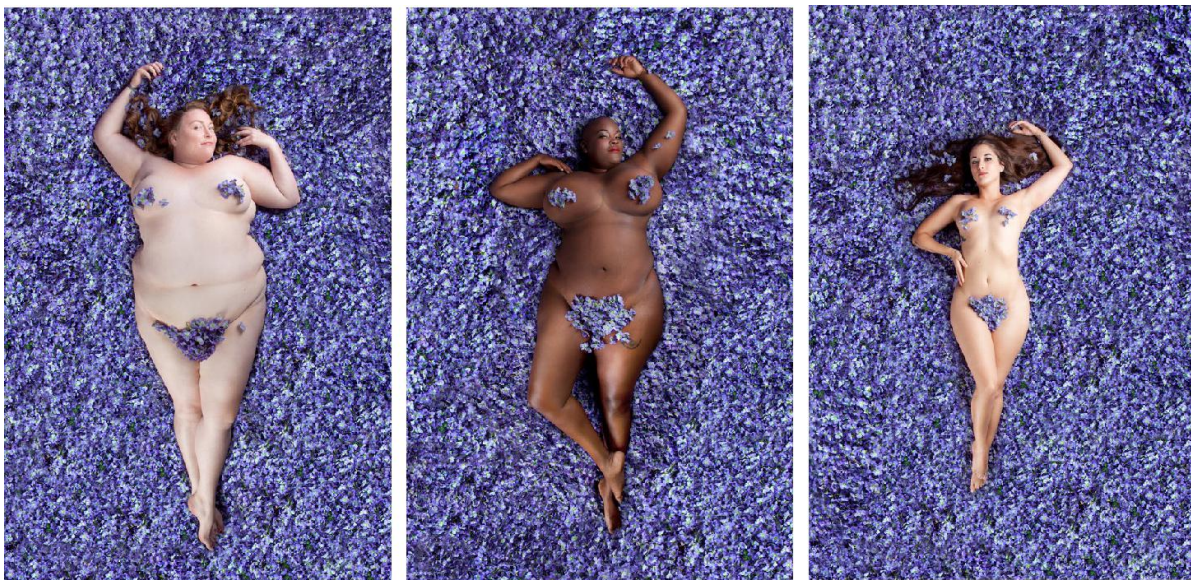
5.4.3 Carey Fruth

Carey Fruth és una artista i fotògrafa americana de San Francisco que actualment treballa en una associació de fotògrafes que treballen per a empoderar a dones animant-les a sentir-se bé amb elles mateixes mitjançant la fotografia. L'associació s'anomena, *Shameless Photography*.

Un dels projectes més reivindicatius de la fotògrafa és *American Beauty*. L'artista va confessar al *Huffington Post* que la sèrie estava inspirada en l'emblemàtica escena de fantasia de pètals de rosa en la pel·lícula *American Beauty* de l'any 1999. En aquesta escena es mostra a un home de mitjana edat tenint un somni sexual amb la millor amiga de la seva filla adolescent. Segons la fotògrafa, l'escena reflecteix una fantasia masculina on la dona jove no té cap poder, sinó que només és un objecte sexual pel consum masculí. Així doncs, amb el projecte fotografia de *Natural Beauty*, Fruth, repren aquest poder i el dona a les dones.

El projecte té un caràcter *boudoir* i compta amb 14 dones de cossos diversos, despulades a sobre un llit de pètals de violeta. El canvi de pètals de roses vermelles pels de violeta i la predominança del color lila en la imatge mostrant així un clar caràcter feminista.

“Gairebé totes les imatges que veus en els mitjans de comunicació tradicionals són d'un tipus de dona, prima, fina i blanca. Però aquesta no és en realitat la majoria de dones al nostre país. Amèrica es compon de tot tipus de dones”.³⁷

Imatge 19: [Fotografia de Carey Fruth .]
(EEUU, 2015) *The Little death*,

³⁷ Vagianos, A. (2015), *14 Women Pose Naked To Redefine 'American Beauty' On Their Own Terms*, The Huffpost. Recuperat de https://www.huffingtonpost.com/entry/women-pose-naked-to-redefine-american-beauty-on-their-own-terms_us_55ae8994e4b0a9b94852ad67?guccounter=1

5.4.4 Laura Dodsworth

La fotògrafa anglesa Laura Dodsworth, especialitzada en retrats i projectes artístics, va iniciar un projecte per mostrar el veritable pit femení, i no el que constantment mostren les revistes, el cinema o la televisió.

“Volia “rehumanitzar” a les dones a través de fotografies honestes. Presentar els nostres pits com realment són.”

Per a això va reunir 100 dones, les que va entrevistar i va retratar en un llibre titulat *Bare Reality*. El centenar de dones entrevistades, d'entre 19 i 101 anys de totes les races i de totes les mides de pit, van expressar el conflicte que hi ha amb els prejudicis i com ha estat el seu procés d'acceptació del propi cos.

“Veiem imatges de pits contínuament en els mitjans, però les fotografies reals són tabú. Els de veritat estan amagats sota la roba [...] Les fotografies (del llibre) per si soles resulten molt interessants, però, a més, parteixen relats sobre les seves emocions, la seva imatge, la seva vida.”³⁸

La campanya per finançar la producció i la impressió del llibre fotogràfic va assolir el seu objectiu en un sol dia i el vídeo que acompanyava el projecte es va veure a mil sis-centes vegades.

Bare Reality dona £ 1,00 per cada llibre venut al *Breast Cancer Uk*, una organització benèfica dedicada a la prevenció primària del càncer de mama reduint l'exposició pública als productes químics carcinògens i perillosos relacionats amb la malaltia.

Imatge 20:
[Fotografia
de Laura
Dodsworth.]
(Regne Unit,
2015) *Bare
Reality*.

³⁸ González, J.(2015) *Cien mujeres de todas las edades muestran sus pechos "como sujetos, no objetos"*, 20 minutos. Recuperat de <https://www.20minutos.com/noticia/26720/0/mujeres/muestran-pechos/proyecto-fotografia/#xtor=AD-1&xts=513357>

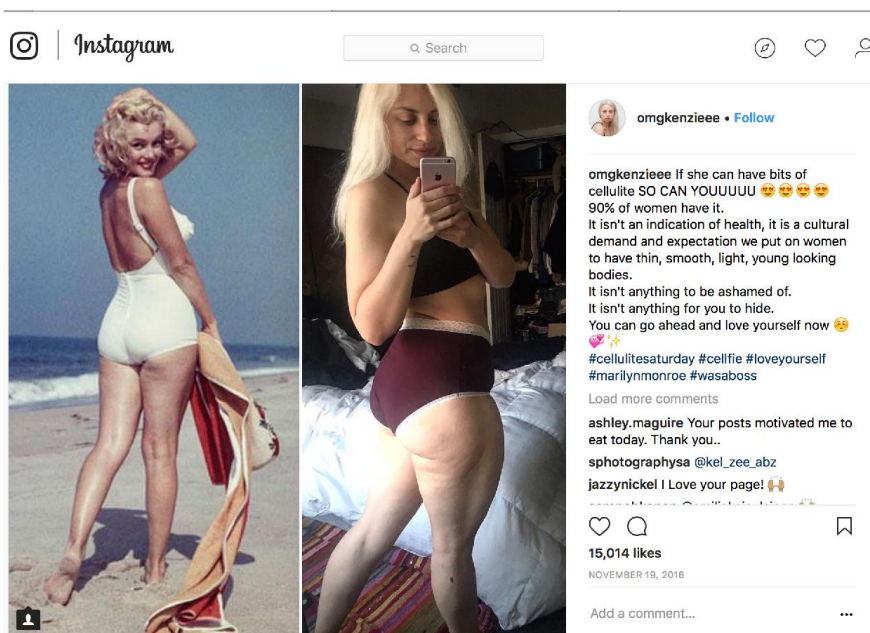
5.4.5 Kenzie Brenna

Una actriu canadenca, anomenada Kenzie Brenna, fa uns anys va crear un *hashtag* per *Instagram* anomenat, *#Cellulitesaturday*, on cada dissabte publicava una fotografia seva mostrant la cel·lulitis del seu cos. Al principi aquesta proposta estava pensada com a teràpia, ja que l'actriu va confessar que li servia per sentir-se millor amb ella mateixa i superar un trastorn dismòrfic corporal. De mica en mica, però, el *hashtag* va anar guanyant popularitat i dones d'arreu del món van seguir la iniciativa de la canadenca.

L'objectiu de la campanya era publicar a la xarxa social *Instagram* fotos de cossos reals per enderrocar el mite de la cel·lulitis com un defecte de bellesa a corregir i difondre que no és més que una característica pròpia dels cossos de les dones, més enllà de la seva edat, textura física o alimentació.

Una de les imatges que té més *likes* és la reproducció de l'emblemàtica Marilyn Monroe en banyador mostrant cel·lulitis. Juntament amb la imatge, la Kenzie Brenna va escriure el següent text.

*“Si ella pot tenir una mica de cel·lulitis, tu també. El 90% de les dones en té. No és un indicador de salut, es tracta d'una pressió cultural i expectativa que posem sobre les dones per tenir cossos magres, suaus, fins i joves. No hi ha res a avergonyir-se. No hi ha res a amagar. Endavant i estima't. #cellulitesaturday”*³⁹

Imatge 21:
[Fotografia de
Kenzie
Brenna.]
(EEUU, 2016),
*#Cellulitesatur
day*

³⁹ @Kenziebrenna (19 de Novembre de 2016), “ If she can have bits of cellulite SO CAN YOUUUUUU 🥰🥰🥰🥰 90% of women have it. It isn't an indication of health, it is a cultural demand and expectation we put on women to have thin, smooth, light, young looking bodies. It isn't anything to be ashamed of. It isn't anything for you to hide. You can go ahead and love yourself now 🥰💖💫 #cellulitesaturday #cellfie #loveyourself #marilynmonroe #wasaboss [Comentari d'Instagram]” Recuperat de https://www.instagram.com/p/BM_zEfsB0vD/?taken-by=kenziebrenna

5.4.6 Jade Beall

La Jade Beall, una fotògrafa americana, després de ser mare va publicar una sèrie d'autoretrats del seu cos semi-nu i, sorprenentment, va rebre milers de *likes* i centenars de mares li van escriure preguntant si els hi podria fer unes fotografies iguals, Beall va acceptar i va sorgir el projecte *A Beautiful Body*.

El projecte és voluntari i Beall fa cada sessió de fotos gratuïtament. La sèrie fotogràfica està destinada a mostrar el cos de les mares com és en realitat.

Beall, qui descriu la seva fotografia com a "medicinal", pretén que la seva feina no sigui només per a les dones que es mostren voluntàries sinó també per a la societat.

Imatge 22 : [Fotografia de Jade Beall] (EEUU, 2015) *A beautiful Body*,

La fotògrafa va publicar un llibre anomenat *The bodies of Mothers*, que va superar el seu objectiu de finançament i va rebre l'atenció mundial dels mitjans de comunicació, incloent-hi la *BBC*, *The Huffington Post*. El llibre de la Jade inclou fotografies inèdites de les dones juntament amb les històries dels seus viatges per construir l'autoestima en un món que fa que les dones se sentin insegures.

Imatge 23 : [Fotografia de Jade Beall] (EEUU, 2015) *A beautiful Body*,

